

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה לקח ומוסר / נכתב ונערך ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:
רחובות - ההגנה 56/5
מל' - 08-9744220
דוא"ל להערות והצטרפות
לקבלת העלון מדי שבוע:
rg5740@gmail.com

העלון מוקדש לע"נ חברנו אבישלום הכהן ז"ל בן עפורה סבריה תח' ע"י מוסדות "דרכי תורה" גליון 235 תשרי תשע"ח

יום הכפורים

"משה משה, סוס היית וסוס תישאר..."

מעשה שהיה בגנג שחדר באישון לילה לאורווה, והבריח ממנה סוס לבן חזק מהיר ומשובח. הוא מיהר להרחיקו לפאתי העיר וקשר אותו בחבל לאחד העצים. לאחר מכן החליט כי "טובים השנים מן האחד", וחזר על עקבותיו אל עבר האורווה כדי לגנוב סוס נוסף שעמד בסמוך לסוס הראשון.

הפעם מזול לא שיחק לו, ובכניסתו השמייע רעשים שהגיעו עד לאזניו של בעל הבית, שמיהר לקום ולבדוק מהו מקור הרעשים המזוירים שנשמעו מכיוון האורווה. כשפתח את הדלת הבחין בגנג ההמום ושאל אותו "שתי שאלות יש לי אליך, האחת, מה הנך עושה כאן, והשניה, להיכן נעלם הסוס שעמד כאן?".

הגנג אזר אומץ והשיב, "אומר לך את האמת, לא תיכננתי לחשוף זאת, אך היות והבחנת בי עלי לספר לך את סודי, ובלבד שלא תגלה זאת לשום אדם". "דע לך" אמר הגנג, "שבגלגול הקודם עבדת אצלי כפועל, ואני עשיתי ורימיתי אותך, גולתי את משכורתך עשרת מונים, וכספים רבים שהיו מיועדים לך נותרו תחת ידי והשתמשתי בהם לצרכי. ומחמת כן היה עלי קטרוג גדול לאחר פטירתו בבית דין של מעלה, וגורו שאתגלגל בסוס זה ואעבוד למענך עד שאשלים את מכסת ערך הגזילה אשר גולתי ממך. ועתה בלילה הזה נסתיים התיקון, כי השלמתי את החוב עד לפירוטה האחרונה, ומשכך נהפכתי להיות בן אדם!".

בעל הבית לא האמין למראה עיניו, ואף ששמע סיפורים על בני אדם שהתגלגלו בבעלי חיים, אינה דומה שמיעה לראיה, ועתה בראותו סוס שנהפך לבן אדם היה כולו אחוז תדהמה.

"יש לך היכן לישון הלילה?" שאל בעל הבית. "לא" ענה הגנג, "כבר אמרתי לך שעד עתה הייתי סוס וגרתי כאן באורווה שלך". "ומה עם אוכל ושתייה?" שאל בעל הבית. "אין לי כלום" השיב הלה, "סוס הייתי, מאבוסך אכלתי וממימך שתיתי, ועתה מתחיל אני את צעדי הראשונים כבן אדם בגלגול זה". רחמי בעל הבית נכמרו על זה שנהפך בין לילה מסוס לאדם, ולכן העניק לו ברוחב לב מון ושתייה ובר וכסת.

לפני שנפרדו שאל בעל הבית, "לא אמרתי לי מהו שמך?". "משה שמי" ענה הגנג, "כך הייתי נקרא בגלגול הקודם, וכך אקרא עתה כששבת לי להיות ככל האדם". "משה היקר" אמר בעל הבית, "יש לי עצה בשבילך. הרי ראית להיכן הובילה אותך דרכך הקלוקלת, עד שנהפכת לסוס. אני מבקש ממך שעתה כשחזרת להיות אדם תיישר אורחותיך, תימנע מלהתעסק בממון של אחרים, ותהיה אדם ישר". וכך נפרדו לשלום.

והנה חלפו שלושה ימים ובעל הבית הלך לשוק ושם הבחין לפתע באותו סוס שנעלם מהאורווה. הוא התקרב אליו ולחש באזנו, "משה משה, לא יכולת להחזיק מעמד שלושה ימים כבן אדם ישר וחזרת להיות סוס... כנראה שמגיגע וראוי לך שתהיה סוס... סוס היית וסוס תישאר!".

חציר ותבן או רעיונות נשגבים

תמימותו של בעל הבית משעשעת, אך דבריו נוקבים ומזכירים לנו את החלקים ה"סוסיים" הטבעיים בכל אחד מאיתנו. וכפי שנאמר בתהלים (לב, ט) "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין". הסוס הוא בגדר "אין הבין", כי אין בו שכל וצעדי אינם מושכלים, ונמשכים הם אחר בהמיותו ונטיותיו

התאוונות. והאדם בשונה מהסוס אמור להיות בגדר "יש הבין" או "יש מבין", כלומר שניחן בשכל שעל פיו נדרש הוא ללכת ולא להיגרר אחר תאוותיו וחומרייותו.

וכתב הסמ"ג בהקדמה לספרו בשם המדרש, שלאחר שברא הקב"ה ביום השני את המלאכים ובימים הבאים את בעלי החיים, נטל ביום השישי מלאך ובהמה וחיבר את כוחותיהם יחד ומהם יצר את האדם. הוי אומר שהאדם הוא בעצם שילוב של מלאך וסוס שנגזר עליהם להיות קשורים יחדיו. זה מושך לרוחניות ורעיונות נשגבים, וזה מושך לחציר ולתבן. וכשהאחד מתחזק השני נחלש ולהיפך, ולעולם לא יהיו כוחותיהם שווים אלא נתונים הם במלחמה תמיד. ויסוד נפלא זה שזור כחוט השני לאורך ספרו האדיר של רבינו שניאור זלמן מלאדי - "התניא", שבו הרחיב בתיאור המלחמה התמידית שבין הסוס שבאדם לבין הכוחות העליונים הטמונים בו, בבחינת נפש בהמית ונפש רוחנית.

ועל כן בבואנו לחקור את מעשינו בשנה החולפת עלינו להבין שהמעשים אינם השורש אלא התוצאה. כלומר שבנוסח "אשמנו" "בגדנו", ובפרט בוידוי של רבינו ניסים גאון, מופיעים פרטים רבים של עבירות ומעשים שאינם ראויים, אך אם נתעסק בהם כ"סיבה" ולא כ"סימן" הרי שגם הקבלה החזקה והאמיצה ביותר לא תועיל כי עדיין לא תקפנו את השורש. והדבר דומה לתרופה שמרפאת רק את תוצאות המחלה ותסמיניה ואינה תוקפת ישירות את השרשים והסיבות שגרמו ויצרו את החולי. ואם אך נשכיל להבין שיש גורם ראשי אחד לכל העבירות הללו, והוא ה"סוס" שבאדם, אותו כח תאווני, שמעביר אותו על דעתו, וגורם לו לעשות מעשים שהוא עצמו מבין בשכלו שאינם ראויים ומזיקים לנפשו, הרי שידיעת המחלה חצי תרופה היא, ומשכך תהא תועלת כפולה ומכופלת לקבלותינו.

היהודי שכמעט ראה את אליהו הנביא...

מסופר על אדם ששמע שמי שמתענה ארבעים יום רצופים זוכה לראות את אליהו הנביא. ומגודל השתוקקותו לזכות לדבר זה התענה כמנעין ימים אלו, אך למגינת לבו לא זכה להיפגש עם אליהו... בצערו כי רב פנה לצדיק רבי אליהו לוי זצ"ל ושאל מדוע נכזבה תוחלתו ולא הועילה הסגולה עבורו. ר' אריה לוי השיב לו, שידוע שהבעל שם טוב זיע"א היה נוהג לצאת עם תלמידיו על גבי עגלה למקומות שונים בקפיצת הדרך. והנה הסוסים שהיו רתומים לעגלה שאלו זה לזה מה נשתנה נסיעה זו משאר נסיעות שבהם מאכילים אותם בכל אכסניא ואכסניא שעוצרים בה, וכאן כבר חנו בשתיים ושלוש אכסניות ועדיין לא בא אוכל אל פיהם. ואט אט החלו להאמין שהם נהפכו להיות כבני אדם שאינם זקוקים לאכול בכל אכסניא... וכאשר חלפו גם באכסניא החמישית ולא אכלו נתחזקה בלבם השערה זו והחליטו שאכן כבר אין הם סוסים אלא בני אדם... אך ראה זה פלא, שכאשר חזרו הבעש"ט והתלמידים לביתם הכניסו את הסוסים לאורווה והניחו לפניהם קש ותבן, והסוסים כמו סוסים הסתערו על האוכל כמי שלא בא אוכל לפיהם זה עידן ועידנים.

וכך אמר לו ר' אריה לוי, "וכי סבור אתה שכל מי שמתענה זוכה לראות את אליהו הנביא? הרי לא התענית היא העיקר אלא האדם, ואם הוא מתענה אך נשאר אותו סוס עם אותם מידות רעות ואותם נטיות פסולות מה לו לאלהיו לבזבו זמנו עלי?".

מסעודה בת עישה נזרי ע"ה
שלמה בן פריחה נזרי ז"ל
בעלאל בן רחל שמלוב ז"ל

שלמה בן יחיא ע"י בתו מרת בתיה גלעדי תח'
שלמה בן יפת גדסי ז"ל ע"י ר' מרדכי הי"ו
זכריה יחיא בן יחיא ז"ל ע"י ר' ישי דרף הי"ו

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל + סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל + נאוה בת תאניה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל + רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרה ע"ה

ה"עולם" שלי

"הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם", ומהו אותו עולם שהאדם יוצא ממנו? לכל אחד מאיתנו יצר הקב"ה סביבה שהיא ה"עולם" שלו. משפחתו חבריו ומכריו, וקודם להם אשתו ובני ביתו. וכשהחיים מזמנים לאדם חיכוכים עם אלו, עומדות בפני שתי אפשרויות, לקנא ולחפש כבוד ולעמוד על שלו, או לוותר ולהבליג ולהכיל את השני. אם יבחר באפשרות הראשונה וינתק קשר או יתרחק מאותם קרובים הרי שהוא מוציא את עצמו מהעולם שבו הניחו ה'. אך אם יהיה חכם ויבין שהקב"ה שם אותו דוקא עם אותה אשה או הורים או חברים ושכנים, כי רק על ידם יוכל לעבוד על מידותיו ולשנות את אישיותו, הרי שבכך משתמש הוא באותו "עולם" שיצר הקב"ה עבורו ומתעלה.

המהפך של יום הכפורים

ואמנם להשתנות זה דבר קשה, בפרט סתם כך באמצע השנה. אך ליום הכפורים יש כח עצום של טהרה וכפרה שמעניק לאדם כוחות עצומים של שינוי והעצמה. די ביום כפורים אחד של תפילות והודויות וקבלות טובות כדי לחולל מהפך של ממש בחיי האדם.

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם", הטהרה איננה ענין שטחי בלבד של נקיין וכפרה למעשים לא טובים שנעשו. כי כאמור לעיל המעשה הוא רק תוצאה, והקלקול נמצא בשורש. וטהרת יום הכפורים נוגעת בשורשים העמוקים יותר של הקלקולים והמידות הרעות הטבועות בנפש האדם וגורמות לו לעשות את אותם מעשים שמתוודה עליהם.

אם אדם מאמין בכוחו של יום כפורים, ומבין ויודע עד היכן מגיע כוחו לשנות את האדם מיסודו, ולהתחיל דף חדש לגמרי מבחינת אישיות האדם, הרי שביום הכפורים נולד הוא מחדש ממש. וכפי שדרשו חז"ל (ויק"ר ל, ג) לגבי יום הכפורים את הפסוק "ועם נברא יהלל יה", שבו הקב"ה בורא מחדש את האדם והרי הוא כבריה חדשה ממש. ובודאי שבריה חדשה אין ענינה גוף חדש בלבד, אלא שתכונות האדם ומידותיו משתנות אם אך יקבל על עצמו לעבוד עליהן, ויש בסגולת היום כח להפוך אותו לאדם טוב ומעולה יותר.

אם יש באדם מידה או תכונה רעה שמקננת בו, קשה לו לכבד את רעייתו, קשה לו להבליג כשמכעיסים אותו, קשה לו להיות סבלן ולהכיל אנשים שונים ממנו, וכן כל קושי שנובע ממידות שקיימות באדם, הרי שאם ישכיל לנצל את היום הגדול הזה, ולקבל על עצמו קבלה גמורה להיות אדם טוב יותר, יעניקו לו משמים כוחות עצומים של טהרה וחיכוך והתעלות כדי להוציא קבלות אלו אל הפועל.

זו בעצם הנקודה, כי הקב"ה איננו מחפש את עצם העינוי של האדם, כמו שנאמר "הלכוף כאגמון ראשו", אלא מצפה לראות את השינוי שחל באדם, שעובד על עצמו ונהפך לאדם טוב יותר, שמקבל את השני איך שהוא ומאיר פנים וסובלני, ומתייחס כראוי לאשתו ובני ביתו ולכל אדם, ואיננו סר חוץ, ואיננו קפדן ועצבני ונוקם ונוטר. ואם בכל אלו לוקה הוא. מזה בצע כי יתייטר ויתענה בשעה שבמהותו ואישיותו לא חל שום שינוי.

כיצד נראות הקבלות שלנו?

ומצינו בבעלי המוסר שחילקו את בני אדם לשני סוגים כלליים. ישנם שהצד החזק שלהם הוא במצוות שבין אדם למקום, הם לומדים הרבה ומתפללים הרבה, מתנהגים בחומרה ופרישות בכל דבר וענין שבינם לבין קונם, אלא שמאיך החלק שבין אדם לחבירו חלש אצלם, הם פחות קשובים לסובבים אותם, אינם מתחשבים כל כך ברגשות הזולת ובפרט בני ביתם [ולידים הצדקות שבבין אדם למקום "מחפה" על הבין אדם לחבירו], ואינם מסוגלים להכיל את השונה מהם. ולעומתם ישנם כאלה שהחלק של "בין אדם לחבירו" מפותח אצלם, הם רגישים לזולת ובעלי חסד, הם מתייצבים ראשונים בכל דבר שקשור לעזרה וסיוע, ולבם פתוח כאולם לכל נתינה והענקה. ומאיך החלק של בין אדם למקום חלש אצלם, פחות קביעות עתים לתורה, פחות דגש על תפילות וכיוצא בזה [ובעניניהם ההצטיינות בבין אדם לחבירו מכפרת ומחפה על הרפיון בבין אדם למקום].

והנה כשאדם בא לקבל על עצמו קבלה וחיווק, באיזה תחום הוא בוחר להתחזק? הנסיון מלמד שבדרך כלל האדם מתעסק עם התחומים שהוא מרגיש קרוב אליהם. ולדוגמא, מי שמעריך ומנצל כל רגע ללימוד תורה, הרי שיחפש להתחזק בנושא זה, בשעה שלמעשה הנושא של בין אדם לחבירו אינו מפותח אצלו מספיק ודוקא בו היה ראוי לו שיתחזק.

הכרתי אברך שהגנו מתמיד עצום וכל הזמן חיפש כיצד להוסיף עוד ועוד על לימודו, אך אשתו התחננה שיקדיש מעט דקות לשיחה עמה. וכי מזה הקב"ה מצפה ומבקש מאדם כזה? הוא לא שם לב ולא ייחס חשיבות לדבר כלל והיה צורך להסביר לו את חשיבות הענין, כי מה שהעסיק אותו הוא הנושא של לימוד תורה שבלאו הכי היה חזק ומצטיין בו, בשעה שהתחום שבו היה עליו להתחזק הוא דוקא היחס לאשתו.

אדם מקבל על עצמו להתחזק בענינים שונים, ברכת המזון מתוך סידור, עשרים דקות תהלים בכל יום, קריאת שמע שעל המיטה, ועוד קבלות שונות ומגוונות, והכל אכן חשוב וטוב וראוי וחי' שלא לזלזל באף אחד מהדברים הנ"ל, אלא שמצד שני קל ונוח להתחזק בכל אלו כי זה לא מחייב אותי להשתנות. שינוי הוא דבר שמצריך מאמץ ועבודת המידות, ולכן אדם מוכן לקבל על עצמו ק"נ טבילות ביום ולסיים את הש"ס בתוך שנה וזה קל עבורו יותר, מאשר לעבוד על שיפור היחס לאשתו או לחברים שלו ולכל הסובבים אותו.

הגמרא, החברותא, השטייגען, הלומדע"ס, המתיקות...

יש מושגים שמזכירים לך ימים ותקופות שאתה מתרפק עליהם עד היום בערגה. היות נותן הרבה כדי לחזור לשם, להיכל ההופה בקול התורה, ולו לרגעים אחדים. מחמת אילוץ שונים עזבת את בית המדרש כדי לפרנס את משפחתך, אך בית המדרש מעולם לא עזב אותך... לך עדיין נותר שם, והגוגועים לימים ההם אינם מרפים. ואתה תמיד מבטיח לעצמך שיום אחד עוד תחזור לשם, בדיוק כמו פעם. ואולי, אולי זה יקרה ב"אלול" הזה...

בן תורה יקרו! הגך מוזמן להצטרף לקבוצה מובחרת ומגובשת של אברכים עובדים, הלומדים מדי ערב גמרא בחברותא. נסה לדמיין זאת: בית מדרש מלא וגדוש בלומדים שכולם בראש שלך, בסגנון שלך, ברמה שלך, בדיוק כמו שחיפשת.

זו ההזדמנות שלך לחזור להיכן שתמיד רצית, ואם לא עכשיו אימת?

לפרטים נוספים ורישום: ראש הכולל הרב ראובן גולן בטל 050-4122172

[ניתן להשתתף גם אם הגך יכול ללמוד רק בחלק מימי השבוע]

בואו לבנות את בית המקדש

בימים אלו עומדים אנו בעיצומה של בניית בית מקדש מעט בעיר רחובות. הבנין יהיה מגדל-אור של תורה וחסד לתושבי העיר והסביבה, ויהיו בו כוללים, בית הוראה, שיעורי תורה, ועוד פעילויות רבות ומגוונות להגדיל תורה ולהאדירה.

גם עלון זה שהנכם קוראים מדי שבת הוא מהמפעלים הקדושים הנעשים ע"י המוסדות. מבקשים אנו מקוראי העלון בארץ ובעולם כולו, ומכל מי שהגדלת קרן התורה קרובה ללב, להטות שכס ולסייע בהשלמת בנין הבית. והזוכה לבנות את בית ה', יבנה ה' את ביתו ויזכהו למילוי משאלות לבו והגשמת חלומותיו.

ניתן ליטול חלק בבנין, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. וכן אפשר להנציח שם התורם על כל הבנין. לפרטים 08-9452903, 054-2637798

- לזכר יוסף בן דוד ועיונה שלומי ז"ל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הי"ו
- אליה אליהו ז"ל בן רבקה ע"י אחותו מרת מויל טוב שלום תח' *
- בנימין בן סלחה ע"י בתו מרת זהבה ודניאל גולן הי"ו *

דניאל בן ניסים ושושנה ז"ל ע"י בוכבי מסעודה בת פורטונה דמרי ע"ה

ראובן בן ריבה גולד ז"ל אברהם בן יוכבד גורן ז"ל תמר בת ברוד מלמד ע"ה

אברהם בן גרסה עמריליו ז"ל ישראל בן בתיה קוש ז"ל לאה בת סימי ז'אנו ע"ה